

Beantwoording schriftelijk overleg Informele bijeenkomst Milieuministers

Circulaire Economie

Vraag 1

De leden van de D66-fractie verwelkomen de mededeling van de Europese Commissie over de circulariteit van plastics en het geplande steunpakket voor de recyclingindustrie. Naar aanleiding van de geannoteerde agenda hebben deze leden echter nog enkele prangende vragen: welke harde randvoorwaarden acht de staatssecretaris noodzakelijk bij de toepassing van de geactualiseerde massabalansregels voor chemische recycling om greenwashing te voorkomen en de transparantie en controleerbaarheid te waarborgen? Hoe borgt de staatssecretaris dat chemische recycling daadwerkelijk complementair blijft aan hoogwaardige mechanische recycling en niet leidt tot verdringing van bestaande circulaire ketens? Erkent de staatssecretaris dat, ondanks enkele sectorspecifieke verplichtingen, het huidige beleid nog grotendeels leunt op vrijwillige maatregelen? Acht de staatssecretaris dit voldoende om structurele vraag naar recycklaat te creëren, of is de staatssecretaris bereid zich in te zetten voor verplichte minimumaandelen recycklaat in de komende EU-productregelgeving onder de Circular Economy Act? Kan de staatssecretaris bevestigen dat hij dit specifiek zal agenderen om een harde marktgarantie voor recyclers te creëren?

Antwoord

Het is allereerst belangrijk dat gerecycled plastic dat wordt toegepast als brandstof niet mag meetellen voor het gehalte gerecycled plastic in nieuw plastic. Daarom steunt het kabinet het door de Commissie voorgestelde allocatiemodel 'fuel use exempt', waarbij brandstofgebruik expliciet van de regels wordt uitgesloten. Daarnaast is het belangrijk dat de regels in de praktijk gehandhaafd worden, waarbij de administratieve lasten voor het bedrijfsleven niet disproportioneel mogen worden verhoogd. Het kabinet is van mening dat het voorstel van de Commissie hier een goede balans in heeft gevonden.

Het kabinet is van mening dat chemische recycling een noodzakelijke aanvulling op mechanische recycling is en daarmee een belangrijk onderdeel van een circulaire plasticeten. Plastic dat niet recyclebaar is, of niet geschikt is voor hoogwaardige mechanische recycling, of vrijkomt als reststroom bij mechanische recycling, wordt nu nog vaak verbrand. Met chemische recycling kunnen die plastic afvalstromen alsnog verwerkt worden tot grondstoffen voor de productie van nieuw hoogwaardig plastic. Het kabinet acht de kans op verdringing van mechanische door chemische recycling klein, omdat chemische recycling significant hogere kosten kent dan mechanische recycling.

Op dit moment is het toepassen van gerecycled plastic enkel verplicht in de *Single Use Plastic* (SUP)-richtlijn.¹ Daarmee berust het toepassen van recycklaat in grote mate op vrijwilligheid. Dit beeld zal de komende jaren echter significant wijzigen. In 2030 treden de recycklaatverlichtingen van de Verpakkingenverordening² in werking. Daarna volgen ook de recycklaatverplichtingen van de Circulaire voertuigenverordening³. Tot slot volgen er mogelijk ook recycklaatverplichtingen bij nog uit te onderhandelen Europese wetgeving, zoals textiel onder de Ecodesign voor Duurzame Producten (ESPR) en de aankomende *Circular Economy Act* (CEA)⁴.

Het kabinet is van mening dat aankomende Europese regelgeving de recycklaatmarkt structureel zal verbeteren. Dit neemt echter niet weg dat de situatie van plasticrecyclers, die nu al jaren slecht is, een urgent probleem is dat niet kan wachten op de structurele verbetering van de markt door wetgeving die pas over jaren van kracht wordt. Daarom bepleit het kabinet onder andere verplichte aandelen minimum recycklaat in de CEA. Ook is het belangrijk de Europese recycklaatmarkt te beschermen tegen oneerlijke handelspraktijken. Tegelijkertijd blijft conformiteit met de internationaalrechtelijke verplichtingen een randvoorwaarde en heeft het kabinet aandacht voor de impact van EU-maatregelen op de handelsbetrekkingen met derde landen.

¹ Per 2025 is het verplicht om in PET-flessen 25% recycklaat toe te passen.

<https://eurlex.europa.eu/eli/dir/2019/904/oj?locale=nl>

² <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/40/oj>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=CELEX:52023PC0451>

⁴ Zie ook: non-paper Circular Economy Act; *Kamerstukken II*, 2025-2026, 21 501-08, nr. 1009

Vraag 2

De leden van de D66-fractie maken zich grote zorgen over onder geprijsde importen uit derde landen die bijdragen aan het faillissement van Europese recyclers. Acht de staatsecretaris de aangekondigde *'Import Surveillance Task Force'* en de huidige antidumpingmaatregelen voldoende om deze oneerlijke concurrentie op de Europese recyclaatmarkt tegen te gaan? Of zijn aanvullende handelsmaatregelen nodig, en zo ja, welke? Is de staatsecretaris bereid om zich binnen de EU actief in te zetten voor een gerichte investeringsagenda voor recyclingcapaciteit en innovatieve circulaire technologieën, vergelijkbaar met de aanpak voor andere strategische industrieën (zoals chips of waterstof)? Kan de staatssecretaris toelichten via welke instrumenten hij dit wil bereiken en hoe de beoogde *Trans-Regional Circularity Hubs* hieraan bijdragen?

Antwoord

Duidelijk is dat plasticrecyclers te maken hebben met goedkoper geïmporteerd virgin plastic (uit fossiele brandstoffen), een overschot aan te recyclen materialen, en stevige en deels oneerlijke concurrentie uit derde landen en hoge energieprijzen. Daarom roept het kabinet al langer de Commissie op om gebruik te maken van het handelsdefensief instrumentarium waar dit nodig is.

Het is op dit moment niet geheel in te schatten of de aangekondigde maatregelen voldoende zullen zijn. Verdere uitwerking hiervan is nodig. Het kabinet wacht deze voorstellen af en zal deze bij verdere uitwerking nader beoordelen, met daarbij onder andere aandacht voor de concurrentiepositie van Europese bedrijven, de impact op de handelsrelaties met derde landen en de verplichtingen in EU-handelsakkoorden.

In de mededeling bij het plastic winterpakket wijst de Europese Commissie op het belang van investeringen in de circulaire economie (zie ook het antwoord op vraag 4). Het kabinet onderstreept het belang van investeringen in de circulaire economie. In het non-paper voor de CEA (zie voetnoot 4) vraagt het kabinet hier ook aandacht voor.

Daarbij is het ook nodig investeringszekerheid te vergroten, door bijvoorbeeld verbeterde samenwerking in ketens, het stellen van lange-termijn doelen, het bieden van zekerheid via stabiele Europese wetgeving, en het versterken van de Europese interne markt. De ontwikkeling van *Trans-Regional Circularity Hubs* kan hier daarom positief aan bijdragen, net als de voorstellen voor einde-afval criteria voor plastics en het voorstel voor massabalansregels uit het plastic winterpakket, alsook de aankomende CEA.

Vraag 3

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Europese Commissie onlangs een pakket heeft gepubliceerd om de circulariteit van plastics te promoten. Ook de einde-afval-criteria voor mechanisch plasticrecyclaat komen daar in terug. Door aangepaste regels die in alle EU-lidstaten hetzelfde zijn, moet het makkelijker worden om plasticrecyclaat binnen Europa te verhandelen en ontstaat er een gelijk speelveld voor bedrijven. Deze leden vinden het belangrijk dat deze maatregelen, waaronder de einde-afval-criteria en de massabalansregels voor chemische recycling, zo snel mogelijk worden ingevoerd. Zij vragen de staatssecretaris wat in dat kader een realistisch tijdpad zou kunnen zijn voor de definitieve invoering van onder andere de einde-afval-criteria in Nederland en in de rest van de EU.

Antwoord

Op dit moment is er nog geen definitief tijdpad te schetsen voor de inwerkingtreding van de einde-afval-criteria voor plastic. Met het winterpakket heeft de Commissie hiervoor een conceptvoorstel voorgelegd ter consultatie. Hierbij geeft de Commissie aan dat de Commissie de einde-afval-criteria voor plastic op 1 juli 2026 in werking wil laten treden. Of dit haalbaar is, zal ook afhangen van de reacties die de Commissie heeft ontvangen in de recente publieke consultatie. De Commissie zal n.a.v. deze reacties immers een definitief voorstel moeten doen. Daarna kan verdere vaststelling plaatsvinden via de daarvoor geldende procedures. Een bredere inzet op einde-afval wordt verwacht in de *Circular Economy Act*, die gepland staat voor het derde kwartaal van dit jaar.

Over het voorstel voor de massabalansregels zal begin februari worden gestemd in het hiervoor relevante expertcomité. Bij een positieve uitkomst van de stemming, kan de Commissie de uitvoeringshandeling daarna vaststellen. Afhankelijk van wanneer de Commissie vervolgens deze uitvoeringshandeling daadwerkelijk vaststelt, zouden de regels

20 dagen hierna in werking treden en zou inwerkingtreding einde van het eerste kwartaal mogelijk zijn.

Vraag 4

De leden van de CDA-fractie constateren dat de Europese Commissie tevens van plan is om investeringen in de innovatie en opschaling van circulaire technologieën, waaronder recycling, te versterken. De uitwerking van deze plannen volgt nog. Deze leden vragen wat de staatssecretaris, in afwachting van de verdere uitwerking al kan vertellen over de doelstellingen van deze investeringen, op welke termijn de uitrol wordt verwacht en welke rol hij ziet weggelegd voor het bedrijfsleven bij de uitvoering ervan.

Antwoord

In de recente mededeling van het plastic winterpakket kondigt de Europese Commissie geen concreet investeringspakket aan. Wel onderschrijft de Commissie het belang van investeringen in de circulaire economie. Ook wijst de Commissie o.a. naar haar voorstel voor het Meerjarig Financieel Kader (MFK), waarover momenteel wordt onderhandeld, en de investeringen hierin onder de huidige EU-begroting.

Daarnaast stelt de Commissie dat de voorgestelde maatregelen, zoals de hierboven genoemde regels voor einde-afval, bij kunnen dragen aan de investeringszekerheid van de circulaire transitie. Ook de *Transregional Circularity Hubs* kunnen aan deze investeringszekerheid bijdragen, door bijvoorbeeld opschaling van circulaire processen en verbeterde samenwerking tussen bedrijven en regio's. Het kabinet benadrukt hierbij het belang dat uitwerking van relevante maatregelen aansluit bij de (investerings)behoefte van het bedrijfsleven en andere stakeholders. Het kabinet kijkt daarom uit naar het verdere voorstel voor deze hubs, dat later dit kwartaal wordt verwacht.

Vraag 5

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie en de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vinden het positief om te lezen dat het belang van de transitie naar een circulaire economie hoog op de agenda in Europa lijkt te staan. Tegelijkertijd zijn deze leden teleurgesteld in de voorgenomen scope van de Circulaire Economie wet, waar de focus vooral ligt op de onderkant van de R-ladder, namelijk recycling, in plaats van de hogere stappen op de R-ladder en dus op het verminderen van gebruik van grondstoffen voor producten (refuse, rethink, reduce), vervangen en verlengen (re-use, repair, refurbish, remanufacture, repurpose). Hiermee mist de Europese Commissie de kans om de transitie daadwerkelijk op gang te brengen: minder gebruiken en hergebruiken (en daardoor minder extraheren van grondstoffen) zou voorop moeten staan, evenals circulair ontwerp en levensduurverlenging. Is de staatssecretaris bereid om zich bij de Milieuraad in te zetten voor meer aandacht voor stappen hoger op de R-ladder? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Het kabinet onderschrijft het belang van een inzet op de gehele R-ladder, zowel in het kader van de Circular Economy Act (CEA) als in andere relevante (wetgevende) instrumenten. De Nederlandse inzet voor de CEA is opgenomen in het Nederlandse paper hiervoor (zie ook: voetnoot 4). De CEA staat niet op de agenda van de aankomende informele bijeenkomst van Milieuministers, maar in aanloop naar de publicatie van de CEA, dat is verwacht voor het derde kwartaal van dit jaar, vraagt Nederland hier continue aandacht voor op zowel politiek als ambtelijk niveau. Conform de motie Buijsse⁵ trekt Nederland hier ook actief samen in op met gelijkgezinde Europese lidstaten.

Het is op dit moment nog niet te overzien in hoeverre de Nederlandse inzet in dit dossier uiteindelijk zal worden weerspiegeld in het voorstel van de Commissie. Momenteel is de precieze vorm en inhoud van de CEA nog onduidelijk. De Commissie benadrukt in ieder geval dat de CEA moet bijdragen aan het versterken van de interne markt voor secundaire materialen.

Vraag 6

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie en de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie wijzen erop dat er eerder moties zijn aangenomen die het kabinet opdragen om maatregelen te nemen

⁵ Kamerstukken II, 2025-2026; 21501-08 nr. 982

voor een voortvarende aanpak van fast fashion. De meest recente motie (motie Kostić, Huidekoper, Zalinyan – december 2025, Kamerstuknummer 21501-08, nr. 1017) verzocht de regering om zich in de Milieuraad en daarbuiten samen met Frankrijk in te zetten voor snelle en sterke stappen in de nationale en Europese aanpak van fast fashion en een paar keer per jaar proactief over de voortgang aan de Kamer te rapporteren. Kan de staatssecretaris uitgebreid toelichten welke stappen hij sindsdien precies heeft ondernomen? Hoe geeft de staatssecretaris hier uitvoering aan bij de informele Milieuraad op 5 en 6 februari? En hoe daarna?

Antwoord

Zoals beschreven in het verslag van de Milieuraad van december 2025 heeft het kabinet de oproep van Frankrijk in de Milieuraad ondersteund. Het onderwerp staat niet op de agenda van de komende informele bijeenkomst van Milieuministers, maar het kabinet verkent op dit moment de mogelijkheden om – samen met andere lidstaten, waaronder Frankrijk – een aanvullend signaal aan Brussel af te geven. Belangrijke punten voor het kabinet de komende tijd zijn ambitieuze producteisen onder de Kaderverordening Ecodesign, waaronder een verplicht percentage recycalaat (textiel-tot-textielrecycling) en een gezamenlijke definitie van (ultra) *fast fashion* op basis waarvan verdere maatregelen genomen kunnen worden.

Internationale (klimaat)processen

Vraag 7

De leden van de D66-fractie constateren dat de geopolitieke verhoudingen de internationale voortgang bemoeilijken. Juist nu moet de EU haar rol als mondiale klimaatdiplomaat opeisen. Op welke manier gaat de staatssecretaris de Europese handelsmacht inzetten om internationale partners te blijven stimuleren tot ambitieuze Nationally Determined Contributions (NDC's) richting COP31? Hoe kan de EU een 'coalition of the willing' vormen om de 1,5-graad-doelstelling levend te houden, ook buiten de traditionele multilaterale blokkades om?

Antwoord

Er zijn verschillende manieren waarop klimaat terugkomt in het Europese handelsbeleid. Zo zet de Europese Commissie in lijn met de mededeling over handel en duurzame ontwikkeling uit 2022 erop in de Overeenkomst van Parijs als essentieel element op te nemen in handelsakkoorden.⁶ Dat betekent dat ernstige schending van de Overeenkomst kan leiden tot het (deels) opschorten van de handelsvoordelen onder het akkoord. In de recent afgesloten akkoorden met de Mercosur-landen en Indonesië is deze inzet ook opgenomen in het uiteindelijke akkoord. Ook in het handelsakkoord met India is klimaat verankerd in het hoofdstuk Handel en Duurzame Ontwikkeling, dat de EU de mogelijkheid biedt India aan te spreken op de implementatie van het Klimaatakkoord van Parijs. Daarnaast zijn er ook duurzaamheidsinstrumenten die (toegang tot) de Europese interne markt gebruiken om verduurzaming tot stand te helpen brengen. Denk daarbij aan het *Carbon Border Adjustment Mechanism*, waarbij een koolstofheffing betaald moet worden voor bepaalde geïmporteerde producten indien de uitstoot nog niet (afdoende) is geprijsd in het exporterende land. Hoewel dit laatste voorbeeld geen directe gevolgen heeft voor de ambitie die landen neerleggen in hun NDC's, maakt ze het wel belangrijker en aantrekkelijker voor derde landen om hun economie te verduurzamen. Nederland steunt deze inzet van de Europese Commissie.

Nederland en meerdere andere EU-landen zijn actief in de *High Ambition Coalition* (HAC). Deze groep landen was instrumenteel om de 1,5-graad-doelstelling in de Overeenkomst van Parijs te krijgen, en speelde een cruciale rol bij de afspraken over het versneld wegbewegen van fossiele brandstoffen die zijn gemaakt op de COP28 in Dubai. Het kabinet zal in haar interventie bij deze informele bijeenkomst van Milieuministers oproepen om als EU onze samenwerking met de HAC te versterken, om inderdaad te zorgen dat het langetermijndoel binnen bereik blijft. Om dit te kunnen realiseren is het bovendien belangrijk dat landen hun klimaatplannen en *Nationally Determined Contributions* uitvoeren. Om de implementatie van gemaakte afspraken over het uitfaseren van fossiele brandstoffen verder te brengen organiseert Nederland samen met Colombia in april dit jaar een ministeriële conferentie.

⁶ *Communication on the power of trade partnerships: together for green and just economic growth*, <https://circabc.europa.eu/ui/group/8a31feb6-d901-421f-a607-ebbdd7d59ca0/library/8c5821b3-2b18-43a1-b791-2df56b673900/details>

Vraag 8

De leden van de BBB-fractie lezen dat EU-eenheid onder druk staat binnen de Internationale Maritieme Organisatie (IMO), wat betreft het Net Zero Framework. Kan de staatssecretaris toelichten waar deze verdeeldheid over gaat? Hoe gaat de staatssecretaris voorkomen dat Nederland strengere maritieme eisen krijgt opgelegd dan concurrerende landen buiten de EU?

Antwoord

In oktober 2025 heeft de IMO vergaderd over het aannemen van het *Net-Zero Framework* (NZF). In de verzamelbrief Maritieme Zaken van 26 januari jl.⁷ bent u geïnformeerd dat de vergadering verdaagd is. Dat besluit is genomen onder druk. Tijdens de Transportraad van 4 december 2025 is het belang benoemd van een eensgezind optreden van EU-lidstaten⁸. Nederland zet zich daar actief voor in. Nederland blijft het NZF onverkort steunen en zet zich actief in om genoeg steun te verzamelen om het voorstel aan te nemen wanneer de bijeenkomst wordt hervat. Mondiale regelgeving van de IMO bevordert een gelijk speelveld.

Samenhang tussen waterweerbaarheid en klimaatadaptatie

Vraag 9

De leden van de D66-fractie schrikken van de cijfers waaruit blijkt dat 25% van de totale Europese klimaatschade van de afgelopen veertig jaar in de laatste vier jaar is ontstaan. Zij onderschrijven de conclusie dat investeren in adaptatie vele malen goedkoper is dan het herstellen van schade achteraf. Deze leden vragen de staatssecretaris hoe hij de 'dividend-gedachte' – waarbij elke geïnvesteerde euro in overstromingsbescherming zich verzesvoudigt – vertaalt naar concreet beleid in de Europese Raad.

Antwoord

Het Kabinet onderschrijft het belang van het nemen van maatregelen om schade te voorkomen. Bij het opstellen en uitvoeren van beleid voor het vergroten van de weerbaarheid tegen klimaatverandering wordt op basis van risicoanalyses en stresstesten bepaald wat de risico's zijn en welk type adaptatie maatregelen daarbij passend zijn. Daarbij kan het gaan om preventieve maatregelen, maar ook om schadebeperking of crisisbeheersing. Overwegingen met betrekking tot kosten en baten spelen daarbij een belangrijke rol. Hoe groter het verschil tussen de kosten voor het herstellen van schade en de kosten voor het voorkomen van schade, hoe meer het nemen van preventieve maatregelen in de rede ligt. Dit uitgangspunt zal ook actief in de Milieuraad worden uitgedragen.

Vraag 10

De leden van de D66-fractie verwelkomen de presentatie van het Europees Milieuagentschap (EMA) over waterweerbaarheid. Welke inzet kiest de staatssecretaris in de Milieuraad om, vooruitlopend op het aangekondigde Europese initiatief over klimaatveerkracht in oktober 2026, te pleiten voor bindende Europese doelstellingen voor klimaatweerbaarheid, analoog aan de bindende doelen voor emissiereductie? Is de staatssecretaris bereid deze inzet actief in de Raad te agenderen, en hoe zal hij zich daarbij hard maken voor een consequente toepassing en verankering van het 'do-no-significant-harm'-principe in de financiering van grensoverschrijdende waterprojecten?

Antwoord

Het kabinet is voorstander van Europees klimaatadaptatiebeleid, in lijn met de EU-standpunten zoals weergegeven in het BNC-fiche over de Mededeling beheersing van klimaatrisico's (2024).⁹ Anders dan bij reductie van emissies van broeikasgassen, is het voor klimaatweerbaarheid niet zinvol om op Europees niveau concrete specifieke doelstellingen te formuleren. Klimaatverandering pakt in verschillende landen en gebieden verschillend uit, zodat het nemen van adaptatiemaatregelen vrijwel altijd lokaal maatwerk vereist. Om hier ruimte aan te geven is het enkel mogelijk om op EU-niveau algemene doelen te stellen, waarbij de inhoudelijke invulling door de lidstaten dient te geschieden. De

⁷ Kamerstukken II, 2025-2026, 31409-495

⁸ Kamerstukken II, 2025-2026, 50133-1186

⁹ Kamerstukken II, 2023-2024, 22 112, nr. 3930.

inzet van het kabinet is daarom vooral gericht op het vergroten van het Europese instrumentarium om lidstaten te ondersteunen sneller klimaatbestendig te worden.

Nadere ondersteuning is ook relevant voor grensoverschrijdende waterprojecten. Nederland is al actief in grensoverschrijdende samenwerking, bijvoorbeeld via de internationale riviercommissies. Het kabinet vindt versterking van deze samenwerking met ondersteuning van de EU belangrijk, bijvoorbeeld in de beschikbare middelen en capaciteit van de internationale riviercommissies. Het niet toebrengen of beperken van schade bij grensoverschrijdende waterprojecten is een uitgangspunt, dat ook terug zou moeten komen in de financiering van dergelijke projecten. Over de toepassing van het Do No Significant Harm-principe (DNSH) in de nieuwe EU-begroting volgt nog een richtsnoer vanuit de Europese Commissie. Het is op dit moment nog onduidelijk hoe dit concept wordt vormgegeven binnen de financieringsprogramma's van de nieuwe Europese begroting.

Vraag 11

De leden van de BBB-fractie lezen dat er wordt gesproken over een Europese Waterweerbaarheidsstrategie die gericht is op een "economie die slim met water omgaat" (geannoteerde agenda). Kan de staatssecretaris garanderen dat deze strategie niet zal leiden tot nieuwe dwingende beperkingen voor de agrarische sector wat betreft watergebruik of onttrekking? Hoe verhoudt dit zich tot de Nederlandse subsidiariteit op het gebied van eigen regionaal waterbeheer?

Antwoord

De Waterweerbaarheidsstrategie geeft uitgangspunten voor verdere beleidsontwikkeling binnen de EU op dit vlak. De strategie brengt geen nieuwe juridische verplichtingen in bestaande programma's met zich mee en de aanbeveling is niet bindend. Zoals de strategie nu is verwoord, lijkt het optreden geschikt om de doelstelling van het vergroten van de weerbaarheid op watergebied binnen de EU te bereiken. Bovendien gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat de uitvoering aan de lidstaten wordt overgelaten. Mochten er voorstellen met wetgevingshandelingen vanuit de Commissie worden gepubliceerd, dan zal het kabinet deze zoals te doen gebruikelijk beoordelen op hun proportionaliteit.

De strategie heeft beoogd de klimaatbestendigheid van de EU te vergroten en de wateruitdagingen aan te pakken. Gezien het grensoverschrijdende karakter van de water- en klimaatproblematiek kan dit onvoldoende door lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt. Daarom is een EU-aanpak nodig. Naast acties op lokaal, regionaal, nationaal, internationaal (binnen de stroomgebieden en samenwerking in rivieren- en scheepvaart commissies) dienen ook op Europees niveau acties te worden ondernomen om een weerbare samenleving te realiseren. Coördinatie binnen de EU zorgt voor efficiëntieverbeteringen met name op het gebied van bilaterale en multilaterale samenwerking. Dit is noodzakelijk voor adequaat, grensoverschrijdend waterbeheer. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd. Mochten er in het vervolg wetgevingsvoorstellen door de Commissie worden gepubliceerd, dan zal het kabinet deze voorstellen beoordelen op hun subsidiariteit via het gebruikelijke BNC-fiche.

Vraag 12

De leden van de BBB-fractie lezen er een aanzienlijke "investment gap" voor klimaatadaptatie is, die oploopt tot 137 miljard euro per jaar. In hoeverre is het kabinet bereid te voorkomen dat de rekening voor deze miljardeninvesteringen eenzijdig bij de landbouw en visserij terechtkomt via het 'do-no-significant-harm'-principe bij financieringsprogramma's?

Antwoord

Het *Do No Significant Harm-principe* (DNSH) heeft als doel dat er geen ernstige afbreuk mag worden gedaan aan bestaande EU-milieudoelstellingen. Elke sector kent daarin eigen risico's en kansen. Het kabinet zet zich ervoor in dat bij de uitwerking van het DNSH-principe rekening wordt gehouden met een proportionele en uitvoerbare toepassing daarvan, waarbij wordt gekeken naar sectorspecifieke omstandigheden (met name relevant voor landbouw, visserij en de aquacultuursector) zoals technologische haalbaarheid en bestaande transitiepaden. Over de toepassing van het *Do No Significant Harm-principe* (DNSH) in de nieuwe EU-begroting volgt nog een richtsnoer vanuit de Commissie. Het is op dit moment nog onduidelijk hoe dit concept wordt vormgegeven binnen de financieringsprogramma's van de nieuwe Europese begroting.

Het genoemde "*investment gap*" van 137 miljard euro is de maximale investering die volgens het Europees Milieuagentschap (EEA) voor de sectoren transport, energie en landbouw gezamenlijk in de EU nodig is voor aanpassing aan klimaatverandering bij een hoge uitstoot van broeikasgassen.¹⁰ Het grootste deel daarvan is nodig voor investeringen op het gebied van energie. Voor landbouw komt het EEA uit op 17 miljard euro voor de EU als geheel indien de uitstoot van broeikasgassen mondiaal sterk blijft stijgen. Het is dus zeker niet zo dat de gehele investering op het conto van de landbouw komt te liggen.

Vraag 13

De leden van de BBB-fractie lezen dat het Europees Milieuagentschap stelt dat klimaatbeleid voor de landbouwsector vooral rendement zal opleveren door schade te beperken. Deelt de staatssecretaris de opvatting van deze leden dat deze visie en de stapeling van Europese regelgeving (zoals de Kaderrichtlijn Water en nieuwe adaptatiewetgeving) de economische levensvatbaarheid van boerenbedrijven juist direct onder druk zet?

Antwoord

Ondernemers in de land- en tuinbouw ervaren nu al de gevolgen van klimaatverandering, zoals extreme droogte en hitte, wateroverlast of verzilting. Schade aan teelten en kassen als gevolg van klimaatrisico's zetten de bedrijfscontinuïteit onder druk en hebben een negatieve invloed op de economische levensvatbaarheid van agrarische ondernemers. Met het Actieprogramma Klimaatadaptatie Landbouw (AP KAL) uit 2020, dat onder de Nationale Adaptatiestrategie (NAS) valt, werkt het kabinet actief aan klimaatweerbaarheid in de Nederlandse land- en tuinbouw. Het doel van het Actieprogramma is om landbouwondernemers te ondersteunen en te stimuleren beter met de gevolgen van klimaatrisico's om te gaan. Hiermee richt het kabinet zich op het bieden van een duurzaam toekomstperspectief aan boerenbedrijven.

De Commissie werkt tevens aan een EU-voorstel om de klimaatweerbaarheid van de EU en haar lidstaten te vergroten. Dit 'Europees initiatief inzake klimaatveerkracht en het beheer van klimaatrisico's' wordt verwacht in oktober 2026. Het kabinet onderstreept het belang dat er bij nieuw beleid op gebied van klimaatadaptatie aandacht is voor de economische gevolgen en de bedrijfscontinuïteit van agrariërs.

Vraag 14

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie en de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie constateren dat de Britse inlichtingendiensten bevestigen dat belangrijke ecosystemen wereldwijd "op het punt staan om in te storten" en waarschuwen dat dit de nationale veiligheid van het Verenigd Koninkrijk in gevaar brengt. De inlichtingendiensten constateren dat nu al steeds meer oogsten mislukken, weerextremen toenemen en steeds vaker besmettelijke ziektes uitbreken. Zonder actie kan dit in de nabije toekomst tot onder andere voedseltekorten en stijgende prijzen leiden. Is de minister het met de conclusies van de inlichtingendiensten eens en erkent de minister dat de aanpak van de klimaat- en biodiversiteitscrisis een kwestie is van nationale, Europese en internationale veiligheid en voedselzekerheid? Is de minister bereid om bij de informele Milieuraad aandacht te vragen voor deze conclusies van de inlichtingendiensten en samen met collega's op te trekken in niet alleen sterker beleid voor klimaatadaptatie, maar ook in het versterken van internationaal en Europees beleid in het voorkomen van verdere ontwrichtende klimaatverandering? Zo nee, waarom niet? Omarmt de minister de conclusies van het Europees Milieuagentschap (EMA) dat extra beleid (met name op landbouw, transport en energie) vooral rendement zal opleveren en dat uitstel van actie meer kost dan nu investeren? Zo nee, op welke wetenschappelijk conclusies baseert de minister zich dan? Ziet de minister ook de 'investment gap' dat het EMA aankaart en op welke manier gaat de minister zich inzetten om dat gat zo snel mogelijk te overbruggen (aangezien de kosten van nu niet investeren veel groter zullen)?

¹⁰ European Environment Agency, Investing in climate adaptation strengthens European competitiveness <https://www.eea.europa.eu/en/newsroom/news/investing-in-climate-adaptation-strengthens-european-competitiveness>

Antwoord

Het kabinet heeft kennis genomen van de conclusies uit het Britse inlichtingenrapport *Global biodiversity loss, ecosystem collapse and national security*¹¹.

Het kabinet zet zich in voor het behoud en herstel van ecosystemen en een weerbare voedselvoorzieningsketen waarin een integrale risicobenadering wordt gehanteerd die klimaat- en biodiversiteitsrisico's expliciet meeneemt. In de 'Veiligheidsstrategie van het Koninkrijk der Nederlanden' wordt ingezet op intensivering van klimaatmitigatie en -adaptatie en er wordt binnen andere actielijnen van de strategie rekening gehouden met klimaatverandering. De grensoverschrijdende aspecten hiervan vormen een belangrijke reden voor het kabinet om klimaatweerbaarheid in EU-verband te willen bespreken. Het kabinet zal tijdens de Informele Milieuraad aandacht vragen voor het belang van gezamenlijke actie op het gebied van het vergroten van de weerbaarheid tegen klimaatverandering (adaptatie), als op het zoveel mogelijk voorkomen van klimaatverandering (mitigatie).

Het kabinet volgt nauwgezet de discussies in Brussel over de nieuwe EU-begroting. Het kabinet is van mening dat de EU-begroting de klimaat- en energietransitie en decarbonisatie van de industrie dient te ondersteunen, aangezien deze een belangrijk fundament zijn voor het bredere Europese concurrentievermogen en onze weerbaarheid. Daarbij moet ook worden gekeken naar financiering en investeringen vanuit niet-overheden. Met bijdragen uit de EU-begroting kan een hefboom worden gecreëerd om meer publieke en private financiering te verwerven, zoals reeds gebeurt onder InvestEU en via de Europese Investeringsbank (EIB). Het kabinet ziet voordelen van (innovatieve) financiële instrumenten en staat open voor de inzet daarvan binnen de EU-begroting. Het is daarbij wel van belang dat de financiële risico's worden gedekt door de EU-begroting.

REACH

Vraag 15

De leden van de CDA-fractie merken op dat er geruchten rondgaan dat de herziening van REACH-verordening mogelijk niet doorgaat, maar dat er enkel wijzigingen zullen plaatsvinden via comitéprocedure. Deze leden vragen de staatssecretaris of hij op de hoogte is van deze geruchten en wat zijn reactie daarop is. Deelt de staatssecretaris de mening dat het onwenselijk zou zijn als de herziening van REACH-verordening niet doorgaat?

Antwoord

De Europese Commissie heeft hierover nog geen mededelingen gedaan, maar de genoemde signalen zijn wel bekend.

Het kabinet is van mening dat de herziening van de REACH-verordening langs de lijnen van de EU-strategie voor duurzame chemische stoffen¹² sterk de voorkeur heeft. Verschillende van de ideeën uit het non-paper¹³ dat afgelopen najaar met de Kamer is gedeeld, kunnen ook zonder een wijziging van de wetstekst van REACH worden gerealiseerd. Die ideeën hebben met elkaar gemeen dat ze per saldo zullen leiden tot minder regeldruk en tegelijkertijd tot een betere bescherming van mens, dier en milieu vergeleken met de huidige praktijk.

Vraag 16

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie en de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie constateren dat bij de Milieuraad van december 2025 ook voor de transitie naar circulaire economie het belang van een herziening van de REACH-verordening terecht is bevestigd. Deze leden hebben echter via berichten van de gerenommeerde nieuwssite Politico vernomen dat de herziening van de REACH-verordening, al meerdere keren uitgesteld, mogelijk niet doorgaat als zodanig maar dat hooguit wijzigingen zullen plaatsvinden via comitologie (in comité's buiten de Raad en het Europees Parlement om).

¹¹ Global biodiversity loss, ecosystem collapse and national security, GOV UK, [National security assessment - global biodiversity loss ecosystem collapse and national security](#)

¹² Chemicals Strategy for Sustainability, COM(2020) 667

¹³ Kamerstukken II, 2025-2026; 21 501-08 nr. 1011

Het probleem met wijzigingen via zulke comité-structuren: ten eerste vindt geen fundamentele herziening van de verordening zelf plaats, terwijl die vanuit allerlei invalshoeken broodnodig werd geacht en de Kamer hier ook op heeft ingezet via onder andere een brief aan de Europese Commissie. In die brief wordt beschreven waarom fundamentele herziening nodig is: om procedures te versnellen (goed voor het bedrijfsleven), om het beschermingsniveau te waarborgen nu steeds meer nieuwe stoffen op de markt komen (goed voor mensen en biodiversiteit) en om dierproeven te verminderen (door het leggen van verbinding met de roadmap voor het uitfasen van dierproeven). Daarnaast, los van de inhoud, is wijziging op comiténiveau een slechte zaak omdat een zo belangrijk onderwerp als chemische stoffen op politiek niveau hoort te worden behandeld, in de Raad en in het Europees Parlement. Dat is de enige manier om het democratisch gehalte van de besluitvorming te waarborgen en om transparantie voor de burgers te garanderen.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie en de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie maken zich hier ernstig zorgen over en constateren dat deze ontwikkeling tegen de lijn van de Kamer in zou gaan. Kan de staatssecretaris reageren op de bovenstaande geruchten dat de herziening van de REACH-verordening mogelijk niet doorgaat maar dat hooguit wijzigingen zullen plaatsvinden via comitologie? Heeft de staatssecretaris anders aanwijzingen dat de herziening van REACH conform de reguliere weg zal gaan en niet via de weg van comitologie? Wat is daarover bekend bij de staatssecretaris en sinds wanneer precies? De Kamer heeft de herziening van REACH tot prioriteit benoemd en richting de Europese Commissie per brief aangedrongen op een snelle herziening van de verordening. Is de staatssecretaris bereid om bij de informele Milieuraad deze kwestie op te brengen en zich er sterk voor te maken dat een echte herziening van REACH zoals gepland doorgaat en de bespreking daarvan op politiek niveau, transparant en via de gebruikelijke democratische wijze doorgang vindt? Is de staatssecretaris daarbij bereid om en marge van de informele Milieuraad actief samenwerking te zoeken met collega-bewindspersonen en na te gaan of gezamenlijke actie kan worden ondernomen?

Antwoord

Het kabinet is bekend met de geruchten vanuit de berichtgeving in Politico. Dit is een punt van aandacht wat meegenomen wordt in de contacten met de Europese Commissie en lidstaten. Er zal informatie worden verzameld en van gedachten worden gewisseld over de kansen en de risico's van het openbreken van de wetstekst van de REACH-verordening vergeleken met het uitsluitend aanpassen van de bijlage. In het verslag van de Milieuraad van 16 december 2025¹⁴ heeft u kunnen lezen dat er op verzoek van de Kamer opnieuw is aangedrongen op het spoedig uitbrengen van het voorstel voor de beoogde herziening van de REACH-verordening. Ook verschillende andere lidstaten hebben hier herhaaldelijk op aangedrongen. Het kabinet begrijpt en deelt ook de zorg van de Kamer over de vertragingen die zijn opgetreden bij het publiceren van de revisie van REACH. Het kabinet is het met de Kamer eens dat besluitvorming over nieuw beleid bij voorkeur op politiek niveau, transparant en via de gebruikelijke democratische wijze doorgang vindt. Ook een aanpassing via comitologie is een democratisch besluit. De medewetgevers, Raad en Europees Parlement, hebben een comité gemandateerd bepaalde beslissingen te nemen.

Overig

Vraag 17

Tot slot lezen de leden van de BBB-fractie dat er tijdens de raad gesproken zal worden over de gevolgen van klimaatverandering. Hoe houden verouderde richtlijnen, zoals de nitraatrichtlijn, maar ook de vogel- en habitatrichtlijnen, rekening met de gevolgen van klimaatverandering? Is de minister van Klimaat en Groene Groei het met deze leden eens dat doelen achterhaald kunnen zijn, en dat door klimaatverandering doelen die in het verleden zijn opgesteld, nu niet meer realistisch zijn?

Antwoord

De richtlijnen bieden mogelijkheden om rekening te houden met de gevolgen van klimaatverandering. Zo geldt vanuit Europees recht dat lidstaten niet zijn gehouden aan het onmogelijke. Binnen de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) kan met de gevolgen van klimaatverandering, voor zover Nederland het niet in haar beschikkingsmacht heeft deze te ondervangen, rekening worden gehouden bij het bepalen van doelen en maatregelen. De

¹⁴ Kamerstukken II, 2025-2026; 21 501-08, nr. 1021

Nitraatrichtlijn heeft als doel de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen, en verdere verontreiniging van dien aard te voorkomen. Dit doel geldt onafhankelijk van de klimatologische omstandigheden. Deze verschillen immers op dit moment al sterk tussen lidstaten. Op dit moment voert de Commissie een evaluatie van de Nitraatrichtlijn uit om te bezien of de richtlijn nog toegespitst is op de huidige (klimaat)omstandigheden.

Het kan voor de VHR zo zijn dat door klimaatverandering in het verleden gestelde doelen niet meer haalbaar worden. Dan is er de mogelijkheid deze binnen de kaders van de VHR aan te passen. Zoals is aangegeven in de verzamelbrief Natuur van 20 januari 2026,¹⁵ zijn onlangs de landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en soorten, die sinds 2006 golden, vernieuwd. Daarbij is rekening gehouden met klimaatverandering.

¹⁵ *Kamerstukken II*, 2025-2026, 33 576, nr. 474